

17.02.2022

Såpeopera i Joppe

Av Elin Elkouby

Arabiske Alia Abou Shmeiss har startet såpeproduksjon i Joppe, som på hebraisk heter Jaffa og ligger sør for Tel Aviv. Hun fikk ideen til dette etter at hun ved en tilfeldighet gikk forbi en ruin som viste seg å ha vært såpefabrikk.

Vi kjenner til Joppe, Jaffa, fra bibelen. Det finnes mange havner i verden, men Jaffa utmerker seg ved at den har vært i kontinuerlig drift i over 4000 år. Tidligere var den en av hovedportene inn i landet fra sjøen og både folk og varer kom inn og ble fraktet ut fra denne havnebyen. Grunnen er at Jaffa har et naturlig havnebasseng. I våre dager har Eilat, Ashdod og Haifa tatt over som havnebyer, mens Jaffa er havn for små fiskebåter og lystbåter. Kong Salomo fikk fraktet tømmer fra Libanon opp til tempelet i Jerusalem via havnebyen Jaffa og profeten Jona reiste fra Guds kall herfra og valgte «gyngende grunn» framfor «trygg grunn» under føttene.

På Jesu tid hadde Cæsarea ved havet overtatt som viktigste havneby slik at mesteparten av sjøtrafikken gikk ut derfra, men Jaffa var allikevel i drift for mer lokale oppdrag. Av virksomhet i byen introduserer bibelen oss til garveren Simon, som hadde Peter boende hos seg. Da jøder og andre strømmet til landet på

siste halvdel av 1800-tallet var det Jaffa som var hovedhavn. Den første jernbanestrekningen ble bygd mellom Jaffa og Jerusalem og det samme gjelder den første veistrekningen hvor det var mulig å kjøre med kjerre.

Det var i middelalderen at man startet såpeproduksjon i stor stil. I Europa brukte man svinefett i såpeproduksjonen, men her ble det brukt olivenolje. Det gjorde at både jøder og muslimer kunne ha glede av dem. Såpene ble en populær vare som ble brukt både av folk i landet og som ble luksuriøs eksportvare. Produksjonen var så vellykket at den fortsatte inn i 1900-tallet.

Alia Abou Shmeiss hadde egentlig tenkt å skrive bok om Jaffa's historie. I den forbindelse begynte hun å gjøre seg kjent i de eldste delene av byen. En dag sto hun ved restene av bygningen som viste seg og ha vært en av byens såpefabrikker. Den lå der forlatt av mennesker og med flaggermus som nye «leieboere». Da hun begynte å sette seg inn i hvordan såpeproduksjonen tidligere hadde vært en viktig del av livet i Jaffa, bestemte hun seg for å starte opp igjen. Det handler ikke bare om å produsere såpe, men om å vekke til live et kapittel av historien. Det gjør hele prosessen mer meningsfull. På samme måte som tidligere er det olivenolje av høy kvalitet som er basisen for såpeproduksjonen. Alle øvrige ingredienser er også av beste kvalitet. Alia

forklarer at hun har den største respekt for sine kunder og at det er grunnen til at kun det beste er godt nok. Håndlaget såpe er godt både for huden og for omgivelsene. Såpene har ulik duft og farge. Noen er inspirert av at havnen tidligere var hovedhavn for eksport av appelsiner. I tillegg finnes det blå såper som skal gi assosiasjoner til sjøen.

«Nuzha» er navnet på disse såpene. Det er et arabisk ord som betyr «smug». Fabrikken ligger der hvor det første boligkvarteret utenfor murene ble bygd. I dag er dette det området som ligger langs hovedgaten, Sderot Jerushalaim, øst for gamlebyen.

I tillegg til såpeproduksjon holdes det seminarer i hvordan produsere parfyme etter metoder som ble brukt i gamle dager.

Babylonerne var de første som begynte å produsere såpe. De første funnene av en såpeliknende substans kan dateres tilbake til 2800 f.Kr. Seinere ble såpe produsert både av egyptere, grekere og romere, men det ble brukt for rengjøring av tekstiler og kokekar heller enn på hud og hudproblemer. Etter hvert utviklet man såpeblandinger som man forsto hadde gunstig innvirkning på personlig hygiene og som dermed kunne forebygge sykdom. I våre dager er det vanskelig å forestille seg et liv uten såpe.